

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliáčik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

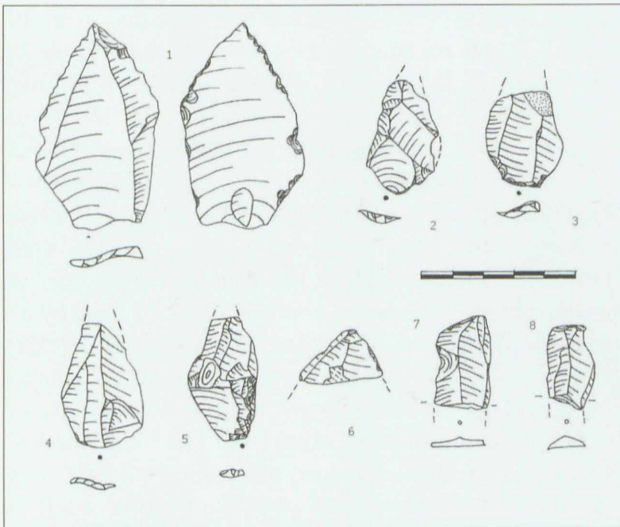
KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

Obr. 6: Líšeň I-Čtvrtě. Vybrané artefakty. Fig. 6 Líšeň I-Čtvrtě. Selected artifacts.

two burin blows (obr. 7). Further surveys in the fields around Líšeň are planned for next year. The location of all artifacts will be recorded with a GPS.

Tab. 4: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Typy debitage. Tab. 4: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Types of debitage.

	Líšeň I	Líšeň VII
jádra <i>cores</i>	19	2
čepele <i>blades</i>	43	3
ústěpy <i>flakes</i>	56	9
fragmenty <i>fragments</i>	89	4
celkem <i>total</i>	207	18

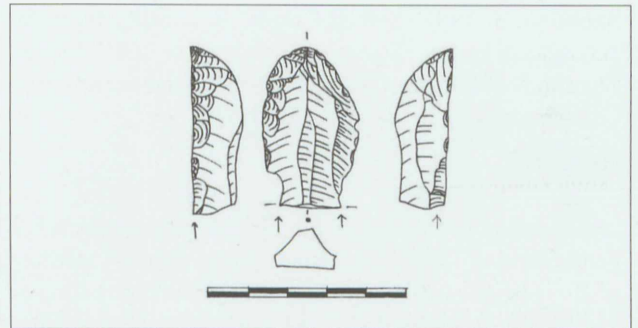
Tab. 5: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Zastoupení surovin. Tab. 5: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Raw material types.

	Líšeň I	Líšeň VII
rohovec typu Stránská skála <i>Stránská skála type chert</i>	187	13
MJR <i>local cherts</i>	8	2
spongolit <i>spongolite</i>	9	1
radiolarit <i>radiolarite</i>	2	0
rohovcová brekcie <i>breccia</i>	0	1
SGS <i>erratic flint</i>	1	1

BRNO (K. Ú. LIŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dlouhý kus“. Paleolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

V květnu roku 2007 byl proveden záchraný archeologický výzkum v jižním úseku polní tratě „Dlouhý kus“ v souvislosti s budováním obslužné komunikace a inžer-

Obr. 7: Líšeň VII-Kryčmusy. Kombinovaný nástroj (vysoké škrabadlo se dvěma rydlými údery). Fig. 7: Líšeň VII-Kryčmusy. A combined tool (a carinated endscraper with two burin blows).

nýrských sítí pro plánovanou zástavbu rodinnými domy. Dotčený prostor ve tvaru nepravidelného lichoběžníku leží na severovýchodním okraji městské části Brno-Líšeň, na mírném jihozápadním svahu, který se zvedá po levé straně horní pasáže bezejmenného pravého přítoku Říčky. Lokalitu, situovanou v nadmořské výšce okolo 345 m, vymezuje na západě silnice do Ochoze, na severu areál hřbitova, na jihovýchodě les a na jihu stávající intravilán. Její přesná poloha je 49°12'58.72" N a 16°42'14.619" E (WGS-84).

Během prohlídky již uskutečněných stavebních výkopů i jejich okolí se podařilo získat z orníční vrstvy celkem 8 kamenných štípaných artefaktů, z nichž tři mají povrch pokryt patinou. Vzhledem k absenci klasifikovatelných nástrojů lze pouze hypoteticky uvažovat o spojitosti patinovaných kusů s okolním bohatým osídlením z počátku mladého paleolitu (srov. Mlejnek 2007; Oliva 1985; Svoboda 1987, 26–27; Škrdla 2000) a zbylých, vyrobených převážně z rohovce ze Stránské skály (za určení děkuji A. Přichystalovi z ÚGV PŘF MU), s neolitickou či eneolitickou komponentou nedalekého hradiska Staré Zámky (srov. Kos 1999; Medunová-Benešová 1964; 1979; Romanovský 1991).

Michal Přichystal

Literatura

- Kos, P. 1999: Brno-Líšeň (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 40* (1997–1998), 207.
- Medunová-Benešová, A. 1964: Eneolitické výšinné sídliště Staré Zámky v Brně-Lišni, *Památky archeologické 55*, 91–155.
- Medunová-Benešová, A. 1979: Srp z deskovitého silixu z eneolitického výšinného sídliště „Staré Zámky“ v Brně-Lišni, *Památky archeologické 70*, 5–20.
- Mlejnek, O. 2007: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 48*, 309–310.
- Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšeň (okr. Brno-město, Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1983*, 19–21.
- Romanovský, A. 1991: Povrchové sběry na hradišti Staré Zámky v Brně-Lišni v roce 1988 (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 1988*, 78–79.

Svoboda, J. 1987: Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině. *Studie AÚ ČSAV v Brně 14/1*. Praha.

Škrdla, P. 2000: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 41 (1999)*, 71–76.

Resumé

A small collection of eight chipped stone artifacts has been found at Dlouhý kus field in the cadastral territory of Brno-Líšeň suburb. Three of the artifacts are patinated and may be associated with the Early Upper Palaeolithic sites previously documented in the immediate area of this site.

BZENEC (OKR. HODONÍN)

„Horní hory“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Isolovaný artefakt – recentně vzniklý fragment nejspíše pouze úštěpu bíle patinovaného eratického silicitu – byl nalezen na návrší severně Bzenec, v sedle mezi kótami 292,1 m (Horní hory) a 287,2 m, na souřadnici 48°58.955'N a 17°16.530'E (WGS-84). Nadmořská výška místa nálezu je 288 m. Podrobnějším průzkumem okolí již další artefakty nalezeny nebyly. Poloha je zdrojovou oblastí schránek terciérních plžů.

„Jordán“. Mladý paleolit (?). Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Isolovaný artefakt vyrobený z blíže neurčeného tmavého rohovce lokálního původu byl nalezen na protáhlé vyvýšenině v poloze Jordán, na souřadnici 48°59.395'N a 17°17.889'E (WGS-84). Nadmořská výška místa nálezu je 250 m. Intencionalita odštípnutí ani paleolitická klasifikace nálezu není zaručená. Podrobnějším průzkumem okolí již další artefakty nalezeny nebyly. Poloha je zdrojovou oblastí schránek terciérních plžů a mlžů.

Výzkum proběhl v rámci projektu GAČR č. 404-05-0305.

Petr Škrdla

Resumé

Two isolated artifacts were found in the cadastral territory of Bzenec. The first artifact was located on elevated ground northward of Bzenec and the second artifact on elevated ground to the northeast.

KAROLÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Chlum“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalita označovaná jako Karolín I se nachází na táhlém návrší severním směrem od obce v trati „Chlum“. Nálezy se koncentrují na vrcholu v okolí kóty s nadmořskou výškou 316 m. Z lokality se naskytá dobrý rozhled po okolí, zvláště na lokalitu Kvasice I, která se rozkládá přes údolí Panenského potoka na protějším kopci Jámy. Cca 800 m severovýchodně od Karolína I se nachází stanice Karolín II. Lokalita Karolín I byla objevena na podzim roku 1977 K. Valochem, M. Olivou a V. Gebauerem

(Oliva 1981, 27). Soubor čítající 65 kusů paleolitické štípané industrie pochází z povrchových sběrů prováděných na lokalitě Z. Schenkem v průběhu několika posledních let.

Ve dvaceti sedmi případech (41,5%) byl k výrobě štípané industrie použit eratický silicit. Kusy z něj vyrobené jsou pokryty poměrně intenzivní vrstvou patiny. Druhou nejvíce zastoupenou surovinou v souboru je radiolarit, nejvíce červenohnědých až hnědých barevných odstínů, z něhož bylo vyrobeno 22 artefaktů (33,9%). Dále byla v souboru přítomna skupina moravských rohovců (21,5%), z nich se podařilo kromě čtyř blíže nespecifikovaných kusů vyčlenit následující typy: typ Krumlovský les, varieta I (1 kus), varieta II (3 kusy), typ Troubky-Zdislavice (3 kusy) a typ Boršice (3 kusy). U dvou artefaktů (3,1%) nebyla rozpoznána výrobní surovina. Čtvrtina artefaktů nese stopy otěru.

Ve sledované kolekci jednoznačně převládají čepele (29 kusů) a čepelky (4 kusy) nad úštěpy, kterých je v souboru celkem 18. Čepelový materiál vykazuje vysokou fragmentárnost – pouze tři čepele se dochovaly v celku, z čepelí ani jediná. Mezi úštěpy je již fragmentárnost menší (11 exemplářů). V souboru byla přítomna tři jádra. První lze klasifikovat jako vytěžené jádro reutilizované na otloukač či podložku (obr. 8:23). Artefakt je vyroben z eratického silicitu. Druhé jádro je vyrobeno z radiolaritu. Má prizmatický tvar, podstavu upravenou jedním úderem a kortikální boky, záda i distální část (obr. 8:22). Jádro sloužilo primárně k těžbě čepelí a čepelí a bylo pravděpodobně opuštěno z důvodu „zaběhnutí“. Poslední kus se morfologicky nachází na rozhraní mezi aurignackým kýlovitým jádrem a kýlovitým škrabadlem. Rozhodujícím kritériem je v tomto případě těžní úhel, který svírá úderová plocha společně s těžní (Lucas, Hayes 2000, 462–463). Úhel daného kusu je menší než 65°, jedná se tedy o vytěžené aurignacké jádro. S tímto zjištěním plně koresponduje i zaběhnutí odštěpu, ke kterému došlo ke konci těžby a které znehodnotilo těžní plochu a znemožnilo další odbějení. Primární funkce artefaktu jako jádra sloužícího k těžbě čepelí byla vyčerpána. Artefakt byl proto recyklován, doplněn obvodovou retuší a sloužil jako škrabadlo. Jádro-škrabadlo bylo vyrobeno na silnějším radiolaritovém úštěpu. Dále se kolekce sestává z kusu radiolaritové suroviny, z 8 fragmentů – odštěpů, ze 3 mikroúštěpků/mikrozlomků, z 11 místně retušovaných artefaktů, tzn. z 5 čepelí, ze 3 čepelí (obr. 8:1,2,14), ze 3 úštěpů a z 18 nástrojů.

Škrabadla jsou v této kolekci zastoupena pouze ve dvou exemplářích; jedná se o čepelové škrabadlo s dochovanou levou laterální retuší a recentním poškozením na pravé straně (obr. 8:16) a o výše zmíněné kýlovité škrabadlo (obr. 8:20). Rydla jsou více početná (5 kusů). V jednom případě se objevilo hranové rydlo na příčné retuši, přičemž rydlové údery jsou vícenásobné, miniaturní a velice jemné (obr. 8:8). Dále se objevilo hranové rydlo na šikmé retuši vytvořené na bázi masivního radiolaritového úštěpu. Artefakt byl retušován na ventrální ploše, kam byl také veden rydlový úder (obr. 8:21). Mezi rydly se dále vyskytla tři aurignacká kanelovaná rydla. První z nich bylo vyrobeno na silnějším úštěpu z poměrně intenzivně patinovaného rohovce typu Boršice (obr. 8:10).